

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

STAREA NAȚIUNII DUPĂ ZECE ANI DE TRANZIȚIE

Prof.univ.dr.Aurelian BONDREA,
directorul Institutului de Sociologie și Opinie Publică
al Fundației „România de Măine”

La sfârșitul anului 1999, se împlinesc zece ani de la evenimentele cunoscute sub numele de revoluția română din decembrie.

Din orice unghi de vedere ar fi evocate și examinate evenimentele din 1989, este evident că, atunci, s-au produs o explozie socială, o răsturnare de sistem și de regim politic și o renaștere a speranței într-un viitor mai bun.

În același timp, la un deceniu de la producerea acestor evenimente, a măsura cu corectitudine starea națiunii înseamnă a prezenta și analiza date și fapte, a le compara în timp. Nu poți izola prezentul de trecut, după cum nu poți anticipa credibil viitorul, ignorându-le pe celelalte două. Nu fără îndreptățire, la vremea lui, Mihail Kogălniceanu sublinia

că „trecutul și prezentul sunt cheazășia viitorului”, iar Titu Maiorescu preciza că „viitorul este urmarea necesară și inteligibilă a prezentului; cunoscându-l pe acesta, îl cunoaștem, în esență, și pe celălalt”.

Procesele pozitive și negative, de mai mică sau mai mare amploare și profunzime, care s-au petrecut în ultimii zece ani, nu pot fi înțelese, în esența lor, dacă nu se recunoaște și nu se evaluează corect ce au adus și aduc, în planul vieții materiale și spirituale a României și românilor, revoluția, reformele, tranziția.

În ceea ce ne privește, suntem pentru o înțelegere obiectivă, liberă de idei preconcepute a conceptelor menționate.

De pildă, potrivit lui Anthony Giddens, din punctul de vedere al sociologului, o lovitură de stat care doar înlocuiește un grup de conducători cu un altul nu este „o revoluție în termeni sociologici”. El afirmă că o revoluție

trebuie să implice o mișcare socială de masă, să ducă la procese majore de reformă și schimbare și să includă amenințarea cu violența sau utilizarea acesteia. De aici, și definiția sa: „preluarea de către conducătorii unei mișcări de masă, prin mijloace violente, a puterii de stat, care ulterior este folosită pentru a iniția procese majore de reformă socială”.¹⁾

Tot din perspectivă sociologică, **Dicționarul de sociologie**, coordonat de Gilles Ferréol, apreciază că revoluția „vizează transformarea radicală a unui sistem social prin recurgerea la violență”, iar **Noua Enciclopedie Britanică**, din 1998, definește revoluția ca „alterare majoră, bruscă și de obicei violentă a ordinii de guvernare și a structurilor asociate acesteia. Marile revoluții schimbă nu numai sistemul de guvernare, dar și sistemul economic, structura socială și valorile culturale ale societății”.

(Continuare în pag. 2)

De ce nu s-au rezolvat cum trebuie problemele economice și financiare în România anilor 1990-1999?

Din memoriile academicianului Anghel Rugină (S.U.A.), profesor la Universitatea „Spiru Haret”

Poporul român care a suferit atâta în istoria, mai apropiată sau mai îndepărtată, merită o soartă mai bună. Aceste Memoriile sunt scrise nu pentru a deschide o vendetă sau ca să ne certăm, să arătăm cu degetul cine au fost vinovați pentru drama social-economică de după 1989, care de fapt s-a suprapus peste drama de după 1944. Asta ar însemna să deschidem o altă dezbinare, „să umblăm după cai morți ca să le luăm potcoavele”, cum se spune așa de plastic în înțelepciunea populară.

În 1999, la nouă ani dintr-o perioadă tristă de tranziție, avem nevoie de a deschide ochii și a accepta adevărul științific (nu vederi pur personale sau ideologii partizane, politice), singurul instrument care ne arată ce a fost greșit între 1990-1999 și înainte și cum se poate repara greșeala ca să nu se mai repete nici în prezent și nici în viitor. Iar adevărul științific nu este acceptat decât numai dacă se arată și proba, întâi logică și apoi dacă se poate și empirică, istorică.

Pagina 3

• Universitarul Nae IONESCU

Pag. 8

• Învățământul economic la Universitatea „Spiru Haret”

Pag. 4

• Istoria românilor la cheremul cadânelor

Pag. 5

• Democrație și bunăstare

Pag. 7

Legislația tranziției văzută de la catedră

Pe scurt, despre proprietatea funciară

Prof.univ.dr. Corneliu TURIANU

Avem noi, românii, un talent deosebit să ne legăm la cap, deși nu ne doare. Să ne facem singuri viața grea, complicând totul și neacceptând existența adevărilor simple. Iar, până nu facem din jânțar armăsar, nu ne lăsăm nici morți. Și ce exemplu mai bun aș avea la îndemână decât nesfârșitele discuții sterile iscate în jurul limitei maxime a suprafețelor agricole ce pot fi restituite? Controversele datează de câțiva ani buni, în tot acest timp fiecare parte apelând la tot felul de teorii fanteziste, slogane populiste, patetisme ieftine și chiar amenințări fășise în încercarea de a-și impune punctul

de vedere. De câteva zile însă, starea incendiară din jurul acestei probleme a atins paroxismul.

Ceea ce mă surprinde însă cel mai mult în această luptă ce se vrea ideologică este faptul că toată lumea, sau aproape toată lumea, a uitat ce spune legea. Dacă ne-am ține puțin cumpătul și am avea răbdarea să ne aruncăm privirea pe câteva articole de lege am avea revelația că toate aceste dispute sunt la fel de inutile, ca și cele legate de întâietatea cronologică a oului sau a găinii.

Dilema celor „nu știu câte hectare” este tranșată cât se poate de clar, cel puțin din punct de vedere legislativ. Și încep

demonstrația acestei afirmații prin citirea art.39 din Legea 18 modificată, text potrivit căruia: „Persoanele fizice ale căror terenuri agricole au fost trecute în proprietatea statului, prin efectul Decretului nr.83/1949, precum și al oricăror alte acte normative de expropriere, sau moștenitori ai acestora, pot cere reconstituirea dreptului de proprietate pentru suprafața de teren trecută în proprietatea statului, până la limita suprafeței prevăzute în art.3, lit.h, din Legea nr.187 din 1945, de familie, indiferent dacă reconstituirea urmează a se face în mai multe localități sau de la autori diferiți, în termenul și cu procedura și în condițiile prevăzute la art.9”. Articolul 9 care face și el trimitere la aceeași Lege nr.187/

1945, din al cărei cuprins veți afla că împroprietărea de atunci a țărănilor a fost posibilă prin limitarea proprietății agricole la 50 de hectare. Mai clar decât atât nici că se poate. Deci, conform prevederilor legale aflate în vigoare în România, limita maximă a suprafețelor agricole ce pot fi restituite este de 50 de hectare.

A, dacă se dorește micșorarea sau mărirea acestui plafon, aceasta este cu totul și cu totul altă problemă. Atunci – atenție – trebuie musai **abrogate** prevederile exprese în acest sens ale art.9 și 39 din Legea nr.18/1991 și pus de-abia după aceea altceva în loc. Dar, deocamdată, legea prevede 50 ha.

(Continuare în pag. 2)

STAREA NAȚIUNII DUPĂ ZECE ANI DE TRANZIȚIE

(Continuare din pag. 1)

La rândul său, marele sociolog român Petre Andrei scria că „revoluția, oricum ar fi ea considerată, ... este totuși un fenomen istoric cu o deosebită importanță, căci ea pune capăt unei anumite stări sociale, distruge un regim învechit, dar în același timp începe și o altă eră. Revoluția creează valori noi”. Pentru sociologul român, „**revoluția care nu aduce nimic nou și util societății e un fenomen patologic, condamnat. Dar revoluția nu e numai un dizolvant social, ci prin faptul că tinde la o nouă societate, ea are un rol constructiv.**”³⁾

Asupra unor asemenea idei insistaseră, la vremea lor, și Constantin Rădulescu-Motru, Dimitrie Gusti, iar, mai târziu, Mihai Ralea scria, în „**Ideea de revoluție**”, că revoluția socială și politică nu poate fi un fenomen inventat prin „voința câtorva indivizi, oricând, oriunde și oricum”.

Toți observatorii ar putea fi de acord cu faptul că **revoluția** este un termen adecvat pentru procese majore ale transformării sociale și că perioadele în care se produc sunt neobișnuite.

Însă, definițiile – așa cum sublinia G. Sartori – trebuie să existe; ele **nu sunt un exercițiu intelectual arid**, ci constituie baza oricărei gândiri și înțelegeri profunde.

După părerea noastră, nu se poate discuta despre revoluție decât în măsura în care se are în vedere **calitatea transformărilor pe care le declanșează**. Este menirea unui complex de reforme, succesive și profunde, de a determina transformări de substanță, de a schimba sistemul economic, structura socială și valorile culturale ale societății, adică de a crea valori noi.

Iată de ce, a prezenta starea națiunii române, după un deceniu de tranziție, înseamnă a înfățișa stadiul și consecințele răsturnării din decembrie 1989. Un asemenea demers vine în sprijinul unei lucide și corecte măsurări a stărilor de fapt și de spirit ce caracterizează un deceniu de tranziție. **În acest sens, prezentarea obiectivă a stadiului reformei, a proceselor de restructurare și privatizare, a mersului spre economia de piață, evaluarea costurilor socio-umane, a proceselor de democratizare**

în contextul pluralismului, relevarea rolului societății civile și al statului de drept, descifrarea transformărilor postrevoluționare în sfera vieții politice, sociale, cultural-spirituale, relevarea locului României în lumea contemporană, elucidarea cu obiectivitate a dificultăților tranziției se pot constitui în oglindă a realităților actuale, exprimate în sintagma starea națiunii.

După un deceniu de la „**revoluția română din decembrie**”, **Institutul de Sociologie și Opinie Publică (I.S.O.P.)** deschide în paginile revistei „Opinia națională” o dezbateră publică cu privire la clarificarea conținutului și consecințelor evenimentelor din 1989.

Această dezbateră poate contribui la formularea răspunsului la interogația: **România încotro ?**

1. Anthony Giddens, **Sociology**, Oxford, Polity Press, 1989, p.604-605.

2. **Dicționar de Sociologie** (coord. Gilles Ferréol), Editura Polirom, Iași, 1998, p.195.

3. Petre Andrei, **Sociologia revoluției**, în Opere Sociologice, vol.II, București, Editura Academiei, 1975, p.38.

Pe scurt, despre proprietatea funciară

(Continuare din pag. 1)

Un alt cui al lui Pepelea a fost calcularea suprafeței totale a terenurilor agricole existente în prezent. Pe această temă dezbaterile au căpătat accente burlești, unii urmași ai lui nenea Iancu certându-se că pământul ba s-a mărit, ba s-a micșorat de-a lungul timpului. Din fericire, și aici lucrurile sunt cât se poate de simple. Nu o vom lua nici de la Burebista, nici de la Mihai Viteazu, pentru că așa nu mai ajungem nicăieri.

Potrivit monografiei „**Tara noastră**”, publicată de academicianul Ion Simionescu în 1940, situația terenurilor agricole se prezenta astfel:

- proprietăți de până la 5 ha ... 28%
- proprietăți între 5 și 10 ha ... 20%
- proprietăți între 20 și 50 ha ... 8%
- proprietăți peste 50 ha ... 17%

Apoi, din „**Situația proprietăților agricole existente înainte de aplicarea Reformei agrare din 1945**”, preluată din „**Istoria României, Crestomație**”, rezultă că existau 9250 proprietari care ar fi putut revendica 50 ha, respectiv un total de 462.500 ha și 143.375 proprietari care aveau între 10 – 50 ha, respectiv un total de 2.065.450 ha. Aceasta nu înseamnă însă nici pe departe că de acum înainte vom avea o puzderie de proprietari care vor primi fiecare câte 50 ha, așa cum greșit au înțeles unii. Din contră,

chiar proprietățile de 50 ha vor fi **rara avis** pentru că pământul se restituie astăzi unei mase de succesori, ceea ce înseamnă, evident, o cotă cât mai mică pentru fiecare. Și, căci dintre deținătorii proprietăților de 50 ha din 1945 – 1946 mai sunt astăzi în viață pentru a putea revendica suprafața maximă? În cel mai fericit caz câteva zeci! Ceilalți sunt urmași, erezi, succesori, într-un cuvânt moștenitori. Și, prin împărțirea proprietăților de atunci – de până la 50 de ha – între moștenitorii de azi, prea puțini vor putea spera la mai mult de 10, 15, hai să zicem 20 de ha! Copiii proprietarilor de atunci au la rândul lor copii, oameni în toată firea, toți cu vocație succesorală. Ei și copiii copiilor lor! Pe scurt, urmașii proprietarilor despre care vă vorbesc vor trebui

să se descurce între ei potrivit regulilor devoluțiunii successorale din Codul civil român.

În fine, aș mai vrea să atrag atenția asupra unui „amănunt” ignorat de toată lumea. Care vor fi „prioritățile” acestei restituiri? Fiecare fost proprietar speră că se va începe cu el. De fapt, dacă acest lucru nu se va prevedea expres, fiecare se va descurca cum poate. Ceea ce nu este bine deloc. Eu unul consider că ar trebui să se înceapă cu micii proprietari și, progresiv, să se ajungă la restituirea marilor proprietăți. Adică, a celor de maximum 50 ha! Altfel există riscul ca după împărțirea acestora, cei mici să rămână cu ochii la eclipsă. Și, după cum bine observa și poetul Mircea Dinescu, cu ce este mai mică drama celui sărac decât a celui bogat?

Cercetători

de la I.S.O.P. „România de Mâine”
la „Tractorul” – Brașov

Cifre și interpretări economico-sociologice de-a lungul anilor

Prof.univ.dr. Nicolae RADU
Cercetător Laura GORAN

Scurt istoric al uzinei

Uzina a luat ființă în anul 1932 și producea avioane (se numea IAR – Întreprinderea Aeronautică Română). După 23 August 1944, uzina s-a aflat sub conducere rusească sub numele de Sovrom Tractor. După anul 1953, uzina trece sub conducere românească.

Evoluția producției de tractoare

Primul tractor fabricat a fost o copie a unuia rusesc, cu roți metalice, la care s-a renunțat repede. S-a trecut la producerea tractoarelor de tip Universal (U). După 1970, producerea de tractoare s-a aflat sub licența Fiat-Italia. S-a fabricat tractorul U de 45 CP. Două tipuri de motoare s-au produs și se produc și azi U de 45 CP și de 65 CP.

Sub raport cantitativ, producția maximă de tractoare se atinge în anul 1982, când s-au produs 84.252 de tractoare, cu 26.000 de angajați, exportul atingând nivelul de 75% în cea 80 de țări. Exportul de tractoare s-a făcut mai ales în Iran, țară în care exista o linie de asamblare specială – se trimiteau tractoare sub formă de CKD-uri (subansamble). De reținut este faptul că în Iran erau trimiși chiar și muncitorii din Întreprinderea „Tractorul”, pe bază de contract de muncă. În afară de Iran se exportau aproximativ 4.000-5.000 tractoare/an în Egipt (RAE). În Iugoslavia se exportau 2.500 tractoare/an; în SUA – 2.000 buc./an; în Italia 1.000-1.500 buc./an. Producția pentru România era de 11.000 de tractoare.

Situația comparativă privind producția de tractoare până în luna august 1999:

Producția de tractoare pe anul 1999 a scăzut față de anul 1996 de 13 ori, iar față de 1990, de 25 de ori, însă față de 1980 de 84 de ori. Menționăm și faptul că în anii 1980-1985 se lucra cu 26.000 oameni (angajați), iar în prezent (1999) se lucrează cu 10.500.

***

Acestea sunt date globale ale evoluției Uzinei de Tractoare Brașov. De ce s-a ajuns la această situație; care sunt cauzele decăderii producției? Potrivit unei prime analize acestea sunt:

- Pierderea unor piețe de desfacere, sau cedarea lor (există opinia că FMI blochează uzina, dorind desființarea ei – cu concursul unor factori interni).

- Pierderea pieței interne datorită faptului că țărani nu au banii necesari pentru a cumpăra tractoare (sunt mult prea scumpe pentru posibilitățile lor, iar incertitudinea asupra proprietății pământurilor nu stimulează eforturi în această privință). Disparația CAP-urilor a avut consecințe negative asupra producției de tractoare pentru piața internă. În România se vând anual 5-700 de tractoare, prețul lor este mare, iar calitatea slabă.

- O altă cauză a decăderii Uzinei este incapacitatea managerială – de la cel mai mic nivel, până la minister și chiar mai sus.

- O altă cauză a regresului este apariția firmelor „căpușă”. Toți directorii și conducătorii mai mari au firme particulare. Tractoarele sau piesele care se vând, sau se repară, trec prin aceste firme, căpușă, în loc să fie distribuite direct, de unde rezultă în primul rând îmbogățirea exagerată (prin adaosurile practicate de aceste firme) a directorilor, de unde și prețul ridicat al tractorului. Deci, aceste firme „căpușă” aprovizionează sau/și vând produsele.

- Între cauzele decăderii uzinei trebuie să avem în vedere și interese politice interne și pe cele străine.

***

Dacă comparăm producția actuală a Întreprinderii „Tractorul” cu necesarul de tractoare, câteva cifre apar ca semnificative: necesarul țării de tractoare este de 350-400 de mii. Pe teren sunt 90 de mii, dar și acestea cu un grad de uzură avansată. Un tractor deservește cca 150 ha teren, dar el poate face față numai la cca 40 ha (în țările avansate, un tractor deservește în medie 10-20 ha sau chiar mai puțin).

În ceea ce privește calitatea forței de muncă, în perioada comunistă existau școli profesionale și licee care pregăteau muncitori de toate calificările: ucenici, maștri, tehnicieni, subingineri. În timpul uceniciei, practica se făcea la locul de muncă. În prezent, numărul celor care termină astfel de licee este foarte redus.

***

Și încă o constatare: în ultimul timp au fost schimbați 3 directori generali în 12 zile (Filip Tiberiu și-a dat demisia, Șerban Titus – cel numit de F.P.S., Filip Petre – ultimul, care, ca toți ceilalți promite restructurări.

***

Acestea sunt datele de teren, culese de cercetător Laura Goran, de la ISOP. Ele mai trebuie verificate, iar opiniile detaliate și nuanțate. Multe întrebări ridice de pe acum datele prezentate, cele mai importante referindu-se la calitatea diagnozei globale făcute imediat după 1989, gradul de convergență al opiniilor diferitelor categorii de angajați ai uzinei, momentele esențiale ale decăderii uzinei etc. Știm din alte analize că, cel puțin în unele domenii, această analiză inițială a fost de o rară incompetență (cazul învățământului, domeniu analizat de noi în detaliu începând cu 1991). Cercetările efectuate în cazul altor întreprinderi ne permit să afirmăm și faptul că situația de la Întreprinderea „Tractorul” nu este deloc un caz unic, ci doar un exemplu pentru dezindustrializarea societății românești, care continuă, și încă într-un ritm alert.

De ce nu s-au rezolvat cum trebuie problemele economice și financiare în România anilor 1990-1999?

Din memoriile academicianului Anghel Rugină (S.U.A.), profesor la Universitatea „Spiru Haret”

În cazul nostru, adevărul științific spune clar și tare că toate necazurile și eșecurile pe care le-a suferit economia românească și cu ea și poporul român, vin din aceeași sursă: **sfaturi și recomandări false date de experți străini** (indiferent dacă din ignoranță sau necunoașterea realităților din țara noastră) **acceptate și urmate orbește de experții români, după 1944 venite din Răsărit, iar după 1990 venite din Occident.**

În 1999 avem nevoie de UNIRE - „în cuget și-n simțiri” - cum a spus poetul - ca să fim călăuziți de același îndreptar:

1. Conștiința de român;
2. Adevărul științific care este consonant cu nevoile și aspirațiile poporului român;
3. Legea nescrisă a OMENIEI care trebuie inclusă în CONSTITUȚIA viitoare a țării și pe care am introdus-o și în știința economică aplicată prin Legea de Justiție Socială și Economică care cere calcularea de prețuri reale de echilibru unde se ține cont de interesele producătorilor, ca și de interesele consumatorilor, inclusiv statul democratic reprezentând nevoile sociale ale întregii națiuni care nu pot fi rezolvate de instituții sau asociații particulare, iar dacă ar putea atunci ar costa cu mult mai mult, în dauna întregii comunități naționale.

1. **Cum s-a născut planul de stabilizare cu un „miracol economic” în România?**

Mai întâi am făcut alte planuri de stabilizare, și anume, pentru Germania Federală (1947), Franța (1957), USA (1965), Anglia (1970), Grecia (1975), Italia (1977), Israel (1978), India (1979), Portugalia (1983). Așa că nu era ceva nou dacă am încercat și pentru România. De altfel, am făcut un plan de stabilizare pentru România cu mult înainte, în 1967 când am fost în România cu o misiune specială din partea președintelui Johnson și atunci am primit sfatul dat de Mircea Eliade. Dar despre acest subiect voi reveni cu altă ocazie.

Planul de stabilizare propus mai sus se bazează pe condiții de **echilibru general stabil** în economie, monedă, bănci, burse, finanțe publice și private, cursul de schimb și relații economice și

financiare internaționale, toate introduse în aceeași zi „D”. Nu mai este posibilă nici o corupție în funcții publice; nu mai există posibilitatea de înșelare sau exploatare în masă a celor mulți, harnici, dar care se plâng că venitul din salariu sau alte surse de activitate nu ajung pentru o viață normală în familie. În același timp, înalții demnitari nu mai pot călători în străinătate așa ușor ca astăzi și nici nu mai pot cheltui după voie în dolari americani, luați cu împrumut pe socoteala țării. În plus, mai iau ca însoțitori, tot pe socoteala statului, o droaie de oameni de casă aleși anume ca după întoarcere să laude guvernul respectiv că a fost bine primit în străinătate și e spre binele țării.

Mai există apoi și fenomenul de „politicizare a științei economice” în veacul acesta, în răsărit de adepți ai lui Marx, cu etatizarea directă a economiei naționale, iar în apus de adepții lui Keynes, prin manipularea indirectă a economiei cu aplicarea unei politici monetare și fiscale la nivel macro care, în final, duc la aceleași rezultate ca și în răsărit; problemele mari ale timpului nostru nu sunt rezolvate cum se cuvine, deși datoria publică națională și internațională crește mereu. Vom reveni la acest subiect.

Având în vedere aceste două lacune descrise mai sus, care falsifică democrația în apus, mai ales după depresiunea economică cea mai mare de la 1930 și care vor dispărea prin aplicarea planurilor de stabilizare oferite de Rugină în diferite țări, nu mai e nici o surpriză de ce nu au fost aplicate până acum. Dar asta nu înseamnă, cum probabil și experții din România raționează, că nu se vor aplica în viitor când mulțimile vor deschide ochii să vadă la ce șantaj au fost expuși prin aplicarea de politică monetară și fiscală la nivel macro în numele unei științe economice pătrunsă de ideologii politice anti-umane; sau că aceleași planuri n-ar conține principii economice clasice, sănătoase.

Dar înainte de toate să ascultăm la istoria tristă prin care a trecut „Planul de stabilizare” cu reforma integrală ducătoare la un miracol economic în România și care a fost introdus la

autoritățile respective încă din luna februarie 1990.

Imediat după căderea lui Ceaușescu a fost o adunare a românilor din regiunea Boston, organizată de un comitet condus de domnul Berindei, pe la începutul lunii ianuarie 1990. Scopul adunării era dublu:

- 1) Să arătăm solidaritatea cu cei de acasă care au făcut revoluția, necunoscând dedesubturile evenimentelor petrecute în ajunul Crăciunului 1989 și după;
- 2) Cum să ajutăm România la instalarea unui regim nou, anti-comunist, democratic, care să ștergă orice urmă politică, socială și economică rămasă de la regimul comunist impus de la răsărit și executat sub Ana Pauker, Gheorghiu-Dej și Ceaușescu, între 1944 și 1989.

Foarte curând după acea adunare din fața primăriei din Boston, dr. Eugen Predoiu și distinsa sa soție dna Stella, au aranjat o agapă la ei acasă în Fitchburg, Mass., unde s-a încins o discuție despre scopurile anunțate la adunarea amintită.

Printre alți comentatori, mi-am îngăduit și eu să spun că un regim nou, curat democratic, în România, în condițiile de față atunci, cere un program detaliat și precis, cum să se realizeze un „miracol economic”, pe care îl văd posibil și care nu a mai fost în nici o altă țară din lume. Acest Program, odată pus în practică, trebuie să ștergă orice urme de comunism în societatea și economia românească.

Dintre comeseni, unul s-a ridicat în picioare ca un fel de încarnare a lui Moș Ion Roată care a anunțat Unirea cea dintâi (1859) în spirit încă de la 1848. Este vorba de un cetățean american, dar de origine greco-română, pe nume Nicolae Koyanu care a spus: „Asta trebuie să faceți domnule profesor, un plan cu un miracol economic în România”, a subliniat el. Iar mai departe: „Să-l trimiteți în țară cât mai repede posibil. Iar noi, n-aveți nici o grijă: vă vom sprijini financiar, dacă e nevoie ca să mergeți în țară cu mesajul nou”.

Spun drept, că atitudinea și cuvintele rostite de amicul Koyanu m-au mișcat profund. În ele am găsit exprimate niște sentimente naționale adânci și

alese. S-au discutat la masă în continuare și alte lucruri referitoare la evenimentele din țară, dar nimeni nu a mai adus vorba și despre un „miracol economic” posibil în România.

Întors acasă la Boston, m-am așezat la scris și la 15 februarie 1990 prima versiune a unui „Program de reforme pentru regenerarea și consolidarea economiei românești” a fost terminat.

La 18 februarie 1990, am trimis o copie după planul programului intitulat „Un miracol economic în România Liberă este încă posibil!” la care era atașată și o „Scrisoare deschisă către toți oamenii politici din România”, și anume, la trei reprezentanți din opoziție, la Guvernul provizoriu având în cap pe președintele Ion Iliescu și Petre Roman ca prim ministru. Cei trei reprezentanți ai opoziției erau: Corneliu COPOSU, Radu CĂMPEANU și Sergiu CUNESCU. Scrisorile au fost trimise recomandate, ca să fiu sigur că vor ajunge la destinație.

Ca să nu fac o gafă de interpretare a celor trei scrisori, ca și cum aș dori să intru în lupta politică militantă, în alegerile libere anunțate pentru luna mai 1990, m-am gândit că e bine să trimit cele două manuscrise simultan atât președintelui Ion Iliescu, cât și primului ministru Petre Roman. Așa am și făcut tot recomandat, dar nu am primit nici o confirmare de primire, cu excepția domnului Coposu.

În primăvara anului 1990, au fost alegeri și Frontul Salvării Naționale condus de Ion Iliescu a câștigat alegerile. Am crezut că în cursul luptei electorale unul din partide va ridica steagul că mai există un „Plan de reformă economică națională” venit de la un român din America, și anume, cu un mesaj nou: un „Miracol economic în România” este posibil. Din Coposu mă asigurase la 26 martie 1990 că va da planul de stabilizare să fie studiat de membrii Cercului de Studii al Partidului și nu mă îndoiesc că a făcut acest lucru.

S-a spus de gurile rele că dl Coposu era un om dur și că dădea ordine ca un dictator. Eu l-am vizitat de câte ori an venit în țară și cu el personal m-am înțeles de minune. N-am observat nimic care să confirme

opinia gurilor rele, iar dacă ar fi fost așa atunci ar fi pus la lucru pe membrii Cercului de Studii al Partidului să cerceteze serios planul Rugină cu miracolul economic. Dar nici urmă despre o asemenea activitate; nici atunci și nici mai târziu.

O ramură a partidului liberal (nici nu mai știu care din ele erau vreo 3 sau 4) m-a invitat să le vorbesc, dar la întâlnire în loc să asculte la planul de stabilizare care avea în el multe puncte de filosofie economică liberală (deși într-o formă nouă) mai mult se acuzau unul pe altul pe chestii personale de tactică și strategie, de ce-au pierdut alegerile trecute și cum să le câștige pe cele viitoare. Am observat aceeași atitudine ca și la membrii Partidului Național Țărănesc, adică cum să câștigi puterea politică ca să ajungi la Cotroceni, iar nu cum să identifice cât mai precis problemele date și nici cum să conturezi soluțiile cele mai drepte care să aducă rezultatele dorite de popor.

Am încercat pe toate căile, în cercurile politice și în conferințele publice, să explic că ceea ce este important în problema guvernării nu este persoana sau partidul ca atare, ci dacă membrii care vor să guverneze dau dovadă că împlinesc, printre altele, trei condiții esențiale:

1. Dacă are **conștiința de român** în a apăra pământul și drepturile națiunii române sub orice condiții;

2. Dacă face dovada că se află în **cunoștință de cauză** referitor la **natura problemelor date** de care suferă poporul și la **soluția cea mai bună posibilă la acele probleme;**

3. Dacă împărtășește legea nescrisă a OMENIEI, dacă îl doare inima și de suferințele celor mulți și nu poate să-i uite nici când se află la putere și nici când este în opoziție. Această trinitate de valori umane reprezintă imaginea omului politic român de care era nevoie în 1990 sau 1996 sau la orice altă dată în istorie.

Cu aceste gânduri de bine și cu „Planul de stabilizare” am poposit la București, la începutul lunii septembrie, 1990.

(Va urma)

Învățământul economic la Universitatea „Spiru Haret”

Un schimb de experiență cu efecte benefice pentru calitatea procesului didactic

Îmbunătățirea parametrilor de calitate și performanță, de modernizare, precum și **evaluarea activității sub raport metodic-didactic**, desfășurată de cadrele didactice de la Facultatea de Management Financiar-Contabil și de la Facultatea de Marketing și Comerț Exterior se circumscriu efortului permanent consacrat perfecționării procesului didactic. Asemenea demersuri au mai fost întreprinse și în anii trecuți, fiind incluse în programele pe 1998/1999. Dar momentul ales acum are o încălțură aparte, având în vedere faptul că analiza a fost proiectată în perspectiva aplicării reformei în învățământul superior, fiind structurată pe rigorile științei, astfel încât din start să fie descurajate ezitățile, aproximațiile, subiectivismul, improvizajul.

În scopul pregătirii unui benefic schimb de opinii, s-a elaborat un **chestionar**, prin consultarea mai multor cadre didactice și având asentimentul conducerii celor două facultăți. Chestionarul a fost completat de 20 de cadre didactice titulare de curs de la Facultatea de Marketing și 17 cadre didactice de la Facultatea de Management, el referindu-se la câteva dintre problemele importante ale procesului de învățământ: expunerea cursurilor; activitatea la seminarii; pregătirea studenților la forma cu frecvență redusă; examene; comunicarea cu studenții; activitatea cu asistenții și preparatorii; activitatea de cercetare a studenților.

Punând în evidență caracterul riguros, programatic, al unui asemenea demers, prof. univ. dr. Constantin MECU, prorector, a remarcat importanța dezbaterilor pe probleme metodic-didactice în pregătirea și desfășurarea sub semnul unor noi exigențe a noului an universitar, urmând o perioadă prolifică în elaborarea planurilor, programelor analitice, cursurilor, manualelor, întregului set de materiale didactice.

Semnificația acestui schimb de opinii a fost însă cu atât mai mare cu cât în mod inevitabil urma și perioada de împropițare a cadrelor didactice. Avem mulți preparatori, asistenți care n-au o experiență didactică prea mare – a precizat prof. univ. dr. C. MECU. Din acest punct de vedere, este bine să stabilim cât de viabile au fost concluziile formulate anul trecut în același cadru privind tocmai modul în care este ajutată această categorie de cadre didactice să depășească un asemenea handicap potențial. Premise există. Cum le valorificăm? Apoi, este oportun să evaluăm gradul de acoperire a planurilor de învățământ cu materiale scrise, fără de care nu pot exista un spor de eficiență, o îmbunătățire a raportului între lecția scrisă și expunerea orală, calitatea acestora, a seminariilor, accesul și participarea studenților la acestea.

Prof. univ. dr. Victor AXENCIUC, exprimându-și opinia pe marginea răspunsurilor consemnate în

chestionar, a precizat că prezența studenților este apreciată la Marketing ca fiind majoritară cu 60-74%, iar la Management bună, de 75%. Se poate declara prezența la curs obligatorie? Este evident că sunt necesare alte modalități de a-i antrena pe studenți să participe la cursuri. Prezența se urmărește în proporție de 74% la Marketing și 31% la Management pe liste semnate de studenți. Dar mai important este că la ambele facultăți în 54-56% din răspunsuri s-a optat pentru stabilirea unui procent obligatoriu de prezență din totalul orelor de curs. Dacă aceasta este opțiunea majorității titularilor de curs și regulamentele Universității o permit, este necesar ca fiecare disciplină să stabilească măsuri pentru asigurarea prezenței la cursuri.

Profesori și studenți: comunicare și conlucrare

Din chestionar a reieșit că majoritatea titularilor au curs tipărit; se impune asigurarea de cursuri tipărite la celelalte discipline; în care scop se va elabora un calendar cu date precise.

În multe chestionare, la întrebarea „cum să mărim frecvența la cursuri?”, s-a răspuns: „prin prelegeri interesante și atractive”.

O dezbaterie amplă a prilejuit activitatea desfășurată în cadrul **seminariilor**. Studenții efectuează lucrări pentru seminar; 58-60% din cadre practice această formă, după bibliografie, după curs; mai elaborează și referate pentru seminar la 60-70% din discipline, iar 50-74% dau teste în cadrul seminariilor. Frecvența și valoarea acestora este diferită la fiecare disciplină.

Opinii dintre cele mai pertinente au fost puse în evidență în legătură cu **examenle**. A reieșit că cea mai mare parte a cadrelor didactice optează pentru examene scrise – 90%. Întrebările sunt anunțate anticipat la majoritatea disciplinelor. Dar una dintre problemele contradictorii ale aprecierii examenelor studenților se referă la faptul că la unele discipline aproape toți studenții promovează din prima sesiune și cu note medii de peste 6-7, iar la alte discipline obțin note de promovare doar 20-25%; în fața studenților, ca

și la liceu, apar profesori „buni” și profesori „răi”. Autonomia profesorului în aprecierea studenților este asigurată și garantată în Universitatea noastră; dar discrepanțele de exigență se cer a fi evitate.

În legătură cu pregătirea la forma de învățământ cu frecvență redusă s-a desprins faptul că întâlnirile periodice ale studenților la cursul cu frecvență sunt necesare numai în măsura în care au utilitate pentru ei; să țină legătura cu facultatea, să primească informații asupra pregătirii, sprijin în procesul de învățământ. Majoritatea titularilor de curs consideră că, la prima întâlnire a studenților cu profesorii, este necesară prezentarea și explicarea minuțioasă a programei analitice la disciplinele la care vor susține examenul de iarnă, prezentarea bibliografiei minimale, a manualelor și cursurilor, explicarea metodologiei disciplinei respective. S-a propus ca, în sprijinul acestei categorii de studenți, fiecare disciplină să întocmească un **caiet de studiu cuprinzând** elementele care fac obiectul expunerii la întâlnirea din toamnă: **programa, bibliografia,**

cursurile titularului, deși dintotdeauna asistentul participă permanent cu profesorul la cursuri, seminarii și alte activități didactice, face prezența la cursuri și întocmește situațiile acestei prezențe pentru evidență. De aceea, s-a propus elaborarea unui program din care nu trebuie să lipescă **antrenarea în cercetarea științifică și publicarea unor studii** pentru a pregăti de pe acum intrarea la doctorat: însușirea perfectă a cel puțin două limbi străine, însușirea și cunoașterea profundă a activității pe calculator, absolvirea cursurilor postuniversitare organizate de Ministerul Educației Naționale sau de organisme internaționale. Numai astfel, cu eforturi permanente pot deveni cadre didactice de înaltă specializare, afirmându-se în lumea științei și învățământului. S-a propus ca la sfârșitul anului de învățământ, activitatea de pregătire să fie atestată de conducerea facultății; au optat pentru această soluție 40-50% dintre cadrele didactice.

În acest context, a fost supusă atenției **metodologia folosită în cadrul cursului și seminariilor** de Istorie economică unde s-a adoptat **metoda testării curente a cunoștințelor**. Testarea seminar de seminar stimulează studentul să pregătească materia cerută, iar cadrul didactic are posibilitatea observării nivelului de pregătire și urmării evoluției cunoștințelor studentului. Testele sunt precedate, în seminarul anterior, de prezentarea temei din care urmează a se da testul, prezentare schematică făcută pe marginea cursului, însoțită de indicarea bibliografiei suplimentare. Sunt făcute precizări cu privire la modul în care trebuie pregătite capitolele respective, sistematizarea materiei, referințele bibliografice, care, de altminteri, sunt specificate și în cadrul cursului.

O dată cu transmiterea rezultatelor se comentează – cu studenții în cauză și cu toată grupa – problemele apărute în legătură cu tratarea subiectelor testului anterior.

În concordanță cu acestea au fost conturate următoarele obiective: a) determinarea studentului de a se concentra asupra pregătirii sistematice a temelor pentru fiecare seminar; b) eliminarea certitudinii studentului că examenul din sesiune tranșează totul; c) limitarea accesibilității (nu a accesului) prezentării la restanțe: studentul trebuie să resimțā din plin consecințele pierderii unui examen.

Pe asemenea baze, au fost clădite propuneri viabile pentru sporirea calității, eficienței activității didactice.

Prin reglementările în vigoare nu putem să optăm pentru a impune obligativitatea prezenței la cursuri – a opinat prof. univ. dr. Constantin MOISUC. Dar, prin modalitățile de organizare a procesului de învățământ, am putea ajunge la o asemenea exigență. De altminteri, în Regulamentul Ministerului Educației Naționale prezența la laboratoare este obligatorie. Pornind de aici, noi am organizat seminariile în laboratoare, asigurând astfel o prezență a studenților de 80%. În legătură cu prelegerile, se pune problema: se poate oare prin programul anual să stabilim obligativitatea prezenței? Poate doar pentru temele în care le socotim cele mai dificile, cu cele mai serioase implicații în pregătirea viitorilor economiști, manageri, finanșiști, pentru care s-ar cuveni să stabilim și o bibliografie mai bogată. De aceea, aș propune ca fiecare catedră să stabilească aceste teme.

Referitor la formarea noilor cadre didactice, s-a conturat nevoia ca obligațiile preparatorilor să se lărgască, acestea nelimitându-se doar la asistența acordată profesorului, propunându-se ca, o dată pe an, fiecare preparator să țină câte o prelegere.

Organizarea unor **cursuri de pedagogie care să ajute studenții să învețe cum să învețe**, acordarea unei ponderi mai mari preocupării pentru însușirea unei limbi străine încă din anul I, asigurarea unor dicționare economice în limbile străine, realizarea unui **curs de corespondență comercială**, precum și multe alte propuneri, o bogăție de idei, care vor conferi activității metodic-didactice, o diversificare, nuanțare și, evident, un plus de eficiență.

Adela DEAC

metodologia de studiu, desfășurarea examenelor.

Considerații interesante au fost făcute pe marginea activității cu **asistenții și preparatorii**.

În perspectiva viitoarelor două, trei decenii, actualii asistenți și preparatori vor constitui fondul cadrelor de bază al Universității „Spiru Haret”. Așa că cei cu experiență au responsabilitatea sprijinirii și stimulării lor în activitatea de studiu, în utilizarea cu eficiență a timpului pentru acumularea cunoștințelor științifice, didactice și metode de lucru cu studenții. În proporție de 60-88%, titularii de discipline la cele două facultăți, subscriu la necesitatea unui **program de pregătire profesională a asistenților și preparatorilor**, în care să se elaboreze o **bibliografie specială** pentru **studiul individual**, cu unele lucrări de specialitate, precum și pentru ca lucrările titularilor de curs să facă **obiectul dezbaterilor**. În scopul pregătirii acestora, asistarea permanentă la cursul titularului este o obligație profesională; la această întrebare răspunsurile arată că asistarea la cursuri este relativ slabă: 18% din titularii de la Marketing și 56% de la Management confirmă absența asistenților și preparatorilor de la

Disponibilități în promovarea unei mai mari exigențe există atât în evaluarea rezultatelor obținute la examene, cât și pe parcursul semestrelor, valorificarea lor presupunând străduința și stăruința profesorilor în mobilizarea, „antrenarea”, încurajarea studentului – a subliniat conf. univ. dr. Eugen GHIORGHIȚĂ, secretarul științific al Facultății de Management Financiar-Contabil.

Seminariile și cursurile trebuie să fie considerate ca unicele ocazii pe care le are fostul elev de a deveni cu adevărat student. Scopul colaborării dintre student și profesor trebuie să fie potențarea răspunderii studentului pentru propria pregătire. În aceste condiții, răspunderea cadrului didactic este cu mult mai mare, urmând să presteze o muncă de orientare și recuperare. Orientare, în sensul că fostul elev trebuie să devină conștient de ceea ce face și are de făcut: să studieze pentru a învăța, pentru a se familiariza cu domeniul viitoarei sale profesii. Obiectivul nu trebuie să îl reprezinte examenul, ci obiectul de studiu, cunoștințele pe care trebuie să și le însușească. Recuperare, întrucât profesorul este nevoit să predea în primul an și unele cunoștințe pe care elevul, în condiții normale, ar trebui să le fi dobândit în liceu.

ISTORIA ROMÂNILOR LA CHEREMUL CADĂNELOR

Cu fiecare lectură descoperi nenumărate fapte care atestă că noul manual de **Istorie** a României pentru clasa a XII-a, recent apărut la Editura Sigma, este profund antiromănesc, de la cele mai mici amănunte, strecurate cu perfidie, până la configurația de ansamblu a acestei monstruoase cărți „de școală”. Din paginile ei, elevilor români li se cere să creadă că originea lor latină este o legendă, că marii lor voievozi sunt niște mituri fără substanță, că multe dintre adevărurile evidențiate de istoricii acestei țări de-a lungul veacurilor sunt, de fapt, niște ficțiuni astfel proiectate, încât să mascheze lacunele, erorile, complexe și chiar așa-zisele trădări și crime ale poporului român. Așa se face că această carte, prin ultragiurea sentimentului național, a solidarizat opinia publică românească. De la istoricii la parlamentarii de diferite orientări, de la mijloacele informării de masă la educatori și la cetățenii de rând, solicitați să-și spună părerea asupra acestui demers așa-zis reformator, cei mai mulți s-au regăsit în respingerea monstruoasei crime morale cu premeditare.

Dar cele mai mari acuze împotriva acestui „manual” au survenit, involuntar, într-o conferință de presă organizată ad-hoc de Ministerul Educației Naționale. O dată izbucnit scandalul manualului redactat de cei cinci autori clujeni, sub conducerea conf. univ. dr. Sorin Mitu, specialist în probleme de federalizare, ministerul a încercat să aplaneze conflictul printr-o amplă conferință de presă la care au venit în fața ziariștilor reprezentanți ai direcțiilor de specialitate din minister, ai Comisiei naționale de aprobare a manualelor, ai editurilor, ai autorilor etc. Ei bine, tocmai aici, în divortul clar dintre principiile enunțate și aplicarea lor, în confuzia dintre cauze și scopuri, în caracterul antitetice al concluziilor pretins „complementare” comunicate presei, în retorica găunoasă care camufla lipsa curajului de asumare a răspunderii s-au văzut limpede întreaga inconsecvență, elementele de arbitrar, atitudinile tendențioase, subversive și, prin însumarea tuturor acestora, ostilitatea protagoniștilor oficiali față de statul național unitar românesc.

Exemplele sunt cât se poate de edificatoare. Mai întâi, la amintita conferință de presă a fost difuzat un **comunicat** din partea ministrului, prin care se încerca să se crediteze ideea că noile manuale alternative de Istorie sunt consecința firească a procesului de reformă școlară, că ele ar fi expresia unei atitudini detașate, fără influențe venite din afară. Pentru ca nu după mult timp să se vadă că respectivii autori ai manualului li s-au indus din exterior tezele sale fundamentale, prin intervenția unei instituții (**Project on ethnic relations**) cu sediul central în afara țării, dar cu un birou la Tg. Mureș, care, în octombrie 1998, a

organizat în România un seminar cu tema: „**Manualul de istorie – izvor de cunoștințe sau generator de stereotipuri ?**” În legătură cu funcția predării istoriei, în programul respectivului seminar stă scris: „*Ce fel de istorie predăm, una de tip mobilizatoare cu modele de eroism și patriotism cu menirea de a genera loialitate națională sau o istorie de tip european ...?*” Întrebare perfidă care, iată, și-a ajuns scopul, inducând celor 5 autori ideea că manualul de Istorie a României trebuie să respingă modelele de eroism și patriotism, precum și loialitatea națională. Așadar, făcătura „didactică” materializează nu un principiu reformator, ci proiecția unor tendințe în primul rând externe, de subminare a conștiinței noastre naționale, o veritabilă agresiune informațională. Pe bună dreptate, acest manual de istorie a fost asociat unei „crime cu premeditare a Ministerului Educației Naționale”.

Care minister înțelege acum să arunce răspunderea pe noua programă de Istorie a Românilor, „elaborată – ni se spune – de un grup de istorici din București” și apoi „adoptată de Comisia istoricilor”. Aici au fost citați academiștii **Dan Berindei**, **Alexandru Zub**, fără să se precizeze dacă aceste personalități aderă la respectivul manual, știut fiind că pe baza aceleiași programe pot fi elaborate – cum au și fost elaborate – manuale de orientări diferite, cu mesaje diferite și că nu autorii programelor școlare sunt răspunzători de nereușita educativă a manualelor. Și nu principiul manualelor alternative este pus în discuție, ci valoarea propriu-zisă a acestora. Diversiunea și lipsa de răspundere continuă când în același comunicat întâlnim și o tentă electorală de genul: „*Manualul de Istoria Românilor, incriminat de unii membri ai Senatului României, a fost elaborat sub coordonarea lui Sorin Mitu, elev și asistent al senatorului Liviu Maior*”. Ați văzut? Mai poate să zică cineva că respectiva făcătură „didactică” reprezintă doar concepția actualiei puteri?

Dar mult mai greu este că în justificarea, cu orice preț, a apariției unui asemenea pseudo-manual fie că **se ignoră principiile didactice fundamentale**, fie că **sunt adoptate poziții emfatiche**. De pildă, obiecțiilor formulate în legătură cu ignorarea în manual a marilor noastre personalități istorice (inclusiv **Mircea cel Bătrân**, **Ștefan cel Mare și Sfânt**, **Mihai Viteazul**, **Constantin Brâncoveanu**, **Tudor Vladimirescu**) li s-a răspuns, în amintita conferință de presă, că despre Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul se vorbește și în manualul de istorie pentru clasa a IV-a, și în cel pentru clasa a VIII-a. De ce asemenea subiecte să fie reluate și în clasa a XII-a? Simplu: pentru că, spre deosebire de alte discipline școlare, Istoria Românilor, ca disciplină educativă fundamentală, solicită **principiul predării concentrice**. Așadar, temele se cer reluate și adâncite în succesiunea anilor de studiu,

astfel încât orizontul de cunoștințe al absolventului de liceu să fie, cantitativ și calitativ, superior celui al absolventului de gimnaziu și cu atât mai mult celui al absolventului școlii primare. Prezumția, invocată de unii dintre cei 5 autori, cum că elevul își poate lărgi orizontul de cunoștințe și prin lecturi suplimentare, este inoperantă de vreme ce calitatea unor asemenea lecturi este determinată strict tocmai de orientarea tematică și stilistică a manualului ca atare. Fără incitațiile acestuia, fără direcționările lui esențializate, deci selective valorice, asemenea lecturi, când într-adevăr există, riscă aleatoriul, incongruența, dezorientarea și, nu o dată, înstrăinarea tânărului de sine.

Ori, tocmai pentru a-și cristaliza, cât mai curând, conștiința propriei identități, în virtutea căreia să adopte un comportament social superior, adolescentul are acută nevoie de **modele**, de exemplul iradiant al unor **eroi**. Nevoia de mit nu este o slăbiciune de care să-l ferim pe elev; ea este o virtute a anilor tineri, orizontul plămădirii unei personalități autentice, cheia resurecției spirituale, cu saltul calitativ ce-i este propriu. Unde, în primul rând, dacă nu în Istoria națională, poate găsi tânărul asemenea modele? De ce să-i frângem elanurile printr-o prematură relativizare a primelor sale iubiri? Și, mai cu seamă, de ce să-i cultivăm complexe de inferioritate, când istoria noastră le respinge?

De bună seamă că unor asemenea întrebări, acuzând deopotrivă neadevărurile, blasfemiile incluse în respectivul manual, nu li s-a răspuns în amintita conferință de presă. În schimb, s-a bătut multă mână pe falsă disociere dintre tratarea tematică și cea cronologică a istoriei, ocultându-se adevărul că, în predarea istoriei, **abordarea oricărei teme nu poate face abstractie de cronologie**. Mai mult chiar: la observația ziariștilor că în manualele de istorie din Ungaria, vecinii noștri n-au nici un scrupul în a falsifica istoria românilor pentru a-și justifica pretențiile revizioniste ale Ungariei mari, răspunsul a fost unul inept: „*E treaba Ungariei, nu a noastră!*” Ba e și treaba noastră de vreme ce tocmai prin asemenea manevre se țintește destrămarea statului național român. Și aceasta inclusiv cu ajutorul manualului cu pricina unde, în timp ce eroii români sunt demitizați, cei maghiari din Transilvania sunt ridicați în slăvi drept cavaleri ai civilizației. Ceea ce spune totul despre obiectivitatea științifică a autorilor acestui manual. Despre plăcerea lor diabolică de a relativiza, de a nega, de a anula sau, cel puțin, de a caricaturiza ceea ce este românesc. O plăcere care amintește despre voluptatea cu care cadănele se vindeau în schimbul unor mărgelute de sticlă colorată.

De unde și cea dintâi concluzie cu care ziariștii au plecat de la amin-tita conferință de presă: „*Ferește-mă, Doamne, de asemenea autori ai manualelor de Istorie, că de restul dușmanilor mă apar singur!*”

Mihai IORDĂNESCU

„Deșteaptă-te române !” Să nu-l uităm

Un sondaj de opinie, făcut cunoscut opiniei publice de curând, ne-a pus, din nou, în fața unei realități cutremurătoare. Marele avantaj al acestui sondaj l-a reprezentat, indiscutabil, faptul că totul s-a desfășurat sub protecția anonimului oferit subiecților, astfel că tinerii intervievați nu putut vorbi, de acență dată, mult mai liber. Peste două treimi din liceenii bucureșteni, mai exact 69% dintre ei, au recunoscut că au consumat droguri. Din acest moment, societatea românească nu mai poate, sub nici un pretext, să întoarcă spatele acestui adevăr înspăimântător. Da, flagelul drogarilor a atins, nemilos, călcăiul lui Achile al oricărei societăți tineretului. Nu vom rezolva nimic, dar absolut nimic, dacă vom trece nepăsători mai departe și ne vom face că n-am observat.

Șapte tineri din zece au fumut, fie și o singură dată, marijuana. Este foarte grav. Însă, la fel de grav este și faptul că, tot acești tineri, pentru care drogurile nu mai sunt o simplă „poveste” văzută în filmele americane, au cam uitat simbolistica valorilor naționale care au însușit până acum altele generații. Mă uit la meciurile disputate acasă de echipa națională de fotbal și nu-mi vine să cred. Nu mai înțeleg nimic. Majoritatea suporterilor care vin la stadion sunt tineri. Cu tricolorurile înfășurate de gât, entuziaști, cum să nu te mândrești cu un asemenea vîrf de lance?

Nu mai că, în scurt timp, această facătură a speranței începe să pălăie, gata-gata să se stingă. La întoarcerea imenselor naționale, de fiecare dată, entuziasmul suporterilor români se topește în neputință. „Deșteaptă-te române !”, după care încep hălăbele. Deja, de la strofa a treia, în tribune nu se mai aude nici un cuvânt în afirm ruginosului surrogat „la-la-la”. Câți dintre noi mai cunoaștem imnul național? Câți dintre liceenii ar reuși să fredoneze „la capo al fine”, acest cântec care, alături de drapelul tricolor, constituie cel dintâi simbol național al acestei țări?

Pe un britanic, dacă îl scoți din somn și la trei dimineața, tot îți cântă, fără nici o clipire, „Doamne, ocrotește-o pe regină!” Pentru francezi, Marsellieza este sfântă. Francezii o cântă și la ceremoniile oficiale, și la nunți, și în discotecă, până și la înmormântări. Poate că a sosit timpul ca și românii să lase vorbele mari de o parte și să spele această rușine învățând, în sfârșit, imnul lor național.

Trebuie să călcăm în picioare, să sufocăm din fașă această prejudecată

inocentă insistent în ultimul timp în conștiința acestui popor. Teza că păstrarea și promovarea adevăratelor valori naționale ale unui neam reprezintă ceva desuet, anormal, o relicvă aruncată la coșul de gunce al istoriei, este cum nu se poate mai mincinoasă. Niciunde, în lume, nu se întâmplă așa ceva. Doar la noi se întâmplă un asemenea fenomen pur și simplu inexplicabil.

Este de neînțeles această apatie națională care s-a abătut asupra noastră. Privim imposibil sau cu ochii în pământ, distrugerea, rând pe rând, a tuturor simbolurilor naționale. Nimeni nu mai bagă în seamă recentele relatări din presă conform cărora, nu în puține localități din județul Mureș, copiii români se întâlnesc, pe furis, la biserică, pentru a putea vorbi în limba română. Și nimeni nu ridică, nici măcar din umeri. De parcă Mureșul ar fi în Patagonia și nu în România! De parcă a vorbi limba română în România este o crimă sau o rușine! Și acest lucru se întâmplă în condițiile în care autoritățile de la Varșovia studiază, la modul cel mai serios cu putință, înființarea unui organism pentru apărarea drepturilor minorității poloneze din anumite regiuni din Polonia! Pentru ca polonezii care trăiesc, în propria țară, în niște colectivități în care majoritari sunt cetățenii polonezi de altă naționalitate, să-și poată păstra valorile lor naționale. Și este vorba despre o țară primită cu brațele deschise în toate forurile europene și internaționale „afine la modă” acum.

Se pune, firesc, întrebarea: ce este de făcut? În primul rând, a sosit momentul ca, baremi acum, în ceasul al doisprezecelea, autoritățile de la București să nu mai stea cu mâinile în sân. Dacă nu se poate și nu se poate altfel, imnul național să fie studiat obligatoriu în școală. Dacă la un examen de admitere la liceu sau chiar la facultate, un obiect ar cere redarea integrală a textului imnului național, el ar fi cu siguranță unul de dificultate maximă. Cel puțin în acest moment, nu prea știu câți dintre candidații ar reuși să treacă peste acest „hop”. În plus, personalitățile noastre publice ar trebui să le explice tinerilor că un român care nu știe imnul național nu este un român, la fel cum un francez care nu cunoaște Marsellieza nu poate fi numit francez. Deci, să tragem împreună acest semnal de alarmă: „**Deșteaptă-te române!**”

Cătălin TACHE

In memoriam

Ion Florea

Profesorul, omul, publicistul

Vestea înecării fulgerătoare din viață a profesorului universitar dr. ION FLOREA a îndurerat pe toți cei ce l-au cunoscut. Ion Florea se afla în plină forță creatoare, ca profesor la Universitatea „Spiru Haret”, ca proaspăt autor al unor remarcabile lucrări de specialitate, ca publicist și, nu mai puțin, ca organizator al unor structuri de cercetare științifică, pentru care a manifestat o constantă chemare. Avea încă importante proiecte științifice și didactice la care lucra cu pasiune și pe care spera să le îndeplinească în curând, însuflețit de statornicia sa dragoste față de studiul în bibliotecă, față de dezbaterile științifice, față de activitatea didactică pe care o concepea ca pe un apostolat.

S-a dăruit integral și profund studiului filosofiei, în toate ipostazele și compartimentele sale, pe care a perceput-o ca pe o sinteză unică între știință și artă, ca pe o trăire integrală sub cerul luminos al cugetării și al conștiinței de sine în succesivă resurrecție. A fost întotdeauna aproape de oameni, devotat familiei, colegilor pe care i-a prețuit, studenților pe care i-a iubit și i-a îndrumat pe calea aspră a descoperirii marilor adevăruri despre viață, despre gândire, despre

prietenie, despre lupta dusă până la sacrificiul de sine în numele unor mari idealuri, în afara cărora existența umană nu-și află rostul.

Adept al reflecției grave și al dorinței de a extrage din fiecare împrejurare o concluzie folositoare în viață, convins fiind că adevărata personalitate se manifestă îndeosebi prin atributele sale de armonie lăuntrică și devotament față de semeni, refuza cu obstință să iasă în față, îi repugna nu numai impostura, dar și emfaza, orgoliul împins spre ridicol. Modest în viața de fiecare zi, exersând constante atitudini admirative față de alții, era, în schimb, neîndurător cu sine și printre primii la îndeplinirea obligațiilor profesionale, sărea în ajutorul oricui i-l cerea, avea un cult al muncii, al solidarității umane, însușiri pe care, de regulă, oamenii le apreciază abia după ce purtătorii lor nu mai sunt. Tocmai de aceea, locul rămas acum gol în urma plecării profesorului Ion Florea este tot mai apăsător și mai de neînțeles. Destinul crud al dispariției sale înainte de vreme îl resimțim ca pe o dureroasă abatere de la ordinea morală a lumii.

Rămân în urma lui exemplul luminos al activității la catedră, în câmpul cercetării științifice, pilduitoarea sa viață de fiecare zi. Ion Florea a parcurs toate treptele ierarhiei universitare, de la asistent la profesor, remarcându-se de la începutul carierei ca un pasionat al cercetării științifice, al dialogului, al dezbaterii de idei, ca un dascăl care dorea – și reușea adesea – să-l facă pe fiecare tânăr un coautor al procesului fărâșirii proprii personalități. A scris și a publicat nenumărate articole, îndeosebi în revista *Opinia națională*, unde a fost o prezență activă. A elaborat o seamă de lucrări pe teme de filosofie, dar și pe domenii de graniță între filosofie și alte sectoare (cultură, știință economică, juridic etc.), evidențiind

cu precădere conexiunile valorice și răsfrângerile acestora, cu numeroase implicații în reușita, dar și în criza demersului politic. Din această perspectivă, a fost remarcată lucrarea *Mistica politică și paradoxurile democrației* (Editura Fundației „România de Măine”, 1996), în paginile căreia sunt dezbătute probleme la ordinea zilei, precum Contradicții și paradoxuri ale democrației, Democrație, populism și elitism, Democrație, demagogie și politicianism, Democrația și valorile naționale, acest din urmă capitol fiind elaborat și susținut inițial în sesiunea științifică prin care Fundația „România de Măine” a aniversat 75 de ani de la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

Un remarcabil curs de *Filosofie* a apărut, ca o lucrare riguros încheiată și accesibilă tuturor, în Editura Fundației „România de Măine” (1999). Aici se regăsesc plener însușirile de cercetător și de profesor ale lui Ion Florea, propensiunea sa pentru viziunea comparativă și de sinteză (cursul prelucrează prelegerile ținute în fața studenților de la facultățile economice ale Universității „Spiru Haret”), precum și pentru stilul concis, lapidar, cu autentice valențe plastice, grație cărora concepte dintre cele mai aride primesc o aură umană. Ideile expuse aici, ca și în toată opera sa scrisă, sunt apreciate de autor ca puncte de plecare pentru alte și alte contribuții, ca invitații adresate studenților, dar și sieși, pentru o continuă activitate creatoare.

Toate acestea sunt praguri de netrecut în calea uitării. Amintirea profesorului Ion Florea va rămâne vie în inimile tuturor celor ce l-au cunoscut și va fertiliza, prin forța exemplului, activitatea studenților săi.

Rectoratul
Universității „Spiru Haret”

Lucrarea **MISTICA POLITICĂ ȘI PARADOXURILE DEMOCRAȚIEI**, al cărei autor este prof. univ. dr. **ION FLOREA**, încearcă desacralizarea fenomenului democratic. Prin raportarea lui la **mistica politică** sunt puse în evidență și analizate contradicțiile și diversele mistificări ale democrației, inclusiv constituirea unei mistici „democratice”. În perspectiva mondializării sale, în pragul intrării omenirii în mileniul trei, democrația pare a-și avea dușmanul, după prăbușirea totalitarismului comunist, în sine, în degradările la care este supusă din interior. De aceea, demitizarea democrației, prin analiza slăbiciunilor și formelor ei de mistificare, în scopul diminuării și eliminării acestora, constituie condiția însăși a progresului și stabilizării regimului democratic. Iată obiectivul și motivația esențială a dezbaterii teoretice întreprinse de autor.

Strategia de securitate națională a României

Document pe cât de important, pe atât de tardiv

Este pozitiv, deși tardiv, faptul că puterea noastră politică s-a gândit să elaboreze acum „STRATEGIA DE SECURITATE NAȚIONALĂ” după aproape zece ani de la Revoluția din decembrie 1989. Nu vrem să fim malițioși, dar România ar fi avut mare nevoie de o strategie de dezvoltare și securitate chiar de la începutul epocii post-decembriste, iar metafora potrivit căreia „mai bine mai târziu decât niciodată” pare să fi costat țara mai mult decât toate războaiele în un loc la care ea a participat. Acum ne vedem nevoiți să credem că „nu-i niciodată prea târziu”, dacă mai putem „salva” ceva.

Un studiu asupra proiectului de „Strategie de Securitate...”, ce urmează a fi dezbătut și adoptat de Parlamentul României, condăce la concluzia că este un document destul de „subțire și greu operațional”, în condițiile de astăzi ale României, și aproape de neîndeplinit. Nici capitolele pe care este structurat documentul nu par a fi destul de analitice, uneori lăsând impresia unei timidități și chiar unei temeri de a spune adevărul. Din document lipsește, în primul rând, o analiză a situației în care a ajuns țara, fenomenele și procesele care motivează elaborarea acestei strategii și care ar trebui făcute măcar în „Expunerea de motive”, atunci când documentul se prezintă.

Strategia de securitate națională ar trebui să constituie un capitol aparte, o componentă a **strategiei naționale de reformă**, care încă nu a fost elaborată și care explică, dar nu justifică conținutul

scăzut al documentului. Securitatea națională, reprezentând una dintre necesitățile fundamentale ale unei țări, s-ar impune ca, în contextul actual politico-militar insuficient analizat, să cuprindă acele măsuri care să asigure, în condiții optime, securitatea generală, să prelungească și să salveze factorii de risc care o vizează și care sunt, în primul rând, de natură **holotropică**, ce urmăresc dislocarea elementelor conștiinței naționale, a instituțiilor conștiinței naționale: curente spirituale, religia și Biserica națională, Școala românească, cu nenumăratele sale valori și tradiții, Armata română, scutul de apărare împotriva vrăjmașilor trecute, prezente și viitoare, grupările intelectuale din jurul revistelor culturale, Operele eponime etc., toate având menirea să fixeze **AXA MORALĂ** fără de care nici o națiune n-ar putea trăi. Dacă interesele vitale ale României sunt în joc, iar conștiința națională slăbește ori încetează să se mai manifeste, așa cum este cazul în momentul de față, națiunea română intră în declin (dacă nu a intrat deja). Este semnul că românii au uitat de ei înșiși, că evoluția lor se înscrie pe panta deznădejdiei tăcute, a supraviețuirii și resemnării.

Devine acum limpede că împotriva noilor tipuri de agresiuni ale **războaielor holotropice**, lansate pe trasee ascunse, mascate, pe canale oculite, în false înveliri, nu se poate lupta prin procedeele conținute în „Strategia de

Securitate” lansată, ci prin procedee și acțiuni speciale similare tipului de agresiune la care suntem supuși și despre care documentul nu siflă o vorbă. Pe lângă aceste domenii, conceptual de securitate statală mai trebuie să includă și aspecte ale războaielor economice dus împotriva României, ale domeniilor financiar-bancare, comerciale, energetice, aspecte ale poluării și protecției mediului și echilibrului natural, probleme ale calității vieții etc.

Declarația Uniunii „Vatra Românească” – Alba

Interpretarea corectă a mersului istoric, pentru ca evoluțiile din România să fie **convergente** acestuia, cere o cunoaștere temeinică a numeroaselor realități de ordin teoretic și practic ce confruntă spațiul social-politic și cultural-științific mondial și din țară, a faptului că omenirea se află angajată într-un mare **marș forțat** pentru traversarea unui **istm istoric**, înapoi rămânând vechea ordine mondială întemeiată pe geopolitica naționalismelor, bazată pe echilibrul în rivalitate al marilor puteri și pe existența statelor-națiuni, puternic centralizate. Se urmărește o **nouă ordine mondială**, întemeiată pe globalism și integrare planetară sub hegemonia SUA. Aceasta este esența procesului actual, principala direcție de dezvoltare a lumii contemporane. Așa cum arată, John Naisbitt

(*Megatendințe*), „Caracteristica esențială a anilor '90 este **globalizarea**, iar puterea economică este mai importantă decât puterea militară în desemnarea unei națiuni”. Această mutație este legată nu numai de globalizare, ci și de alte fenomene de natură foarte diferită, cum ar fi: încetarea conflictului ideologic; acutizarea unor fenomene de ordin economic, financiar și social (creșterea proporțiilor șomajului și a sărăciei unei mari părți a populației din țările mai dezvoltate); agravarea dezechilibrelor ecologice; agravarea fenomenelor de depopulare; acutizarea luptei pentru resurse, economia devenind câmpul principal de bătăie între state pentru realizarea obiectivelor strategice, politice, inclusiv al securității naționale.

Așa stând lucrurile, este de presupus că **principala război** din componența **confruntării holotropice**, căruia va trebui să-i facem față, este războiul economic, război pe care l-am pierdut deja. Declinul catastrofal al producției materiale și, în special, al celei industriale, degradarea în proporții majore a bazei tehnico-materiale a societății, prăbușirea sistemului de relații economice internaționale, pe care le avea România până în 1989, au marcat nu numai începutul procesului de dezindustrializare a României, ci și al **falimentării programate** a economiei românești. Or, nu acesta a fost obiectivul revoluției din decembrie 1989.

Degradări catastrofale și sub aspect tehnico-material, s-au produs în toate

ramurile. În transporturile rutiere, feroviare, inclusiv în cele maritime, prin pierderea aproape totale a **flotei comerciale strategice** a țării, a cincea din lume ca mărime, România a suferit pagube imense, inclusiv pierderea poziției geostrategice în zona Mării Negre și a Istmului Ponto-Baltic. În sectorul agrozootehnic atât prin distrugerea sistemelor de irigații care situau România pe un loc de frunte în lume, prin dezorganizarea SMA-urilor și prin falimentarea complexelor industriale de creștere și îngrășare a animalelor și păsărilor, cât și prin distrugerea șeptelului din fostele CAP-uri au fost produse pagube imense țării. Dacă la acestea mai adăugăm și pagubele suferite prin lichidarea proprietăților statului român din afară – câmpuri și instalații petroliere din Libia, suprafețe mari de pădure din Africa Ecuatorială, mine de cărbune superior din SUA, ne completăm imaginea asupra pagubelor suferite, dar și asupra efectelor acestora asupra securității naționale. Însăși transformarea României într-o țară importatoare de produse agricole de bază afectează securitatea alimentară. Îngustarea bazelor economice ale apărării naționale și securității mai este determinată și de diminuarea drastică a volumului resurselor economice și financiare naționale devenită deja cronică.

(Va urma)

Reflecții apolitice

Democrație și bunăstare

Caius Traian DRAGOMIR

Economia marilor state democratice ale Lumii Euro-Atlantice și ale Extremului-Orient nu poate fi gândită astăzi în afara sistemului politic, democratic, alcătuit fundamental tuturor succesele economice și financiare ale respectivelor națiuni. Și totuși, nu trebuie uitat că uneori economia s-a văzut subminată, nesuștinută, sau cel puțin periclitată de indiferență sau haotism, sub guvernări democratice, pentru a fi reconstruită, dezvoltată și consolidată în timpul unor conducători dictatoriale. Depășirea crizei germane interbelice, succesul inițial al guvernării Salazar în Portugalia, rezultatele de durată ale conducerii de către Franco a Spaniei, unele regimuri autoritare sud-americane sau orientale și în primul rând Chile, sub dictatura lui Pinochet, nu sunt decât exemplele cele mai evidente.

Regimurile comuniste au realizat inițial industrializarea rapidă a țărilor în care s-au impus, nu au reușit succese similare în agricultură, au creat un comerț și o activitate financiară absolut artificiale și pornind de aici, au intrat progresiv într-un impas economic iremediabil. S-ar putea afirma că elementul decisiv, în ceea ce privește succesul economic și financiar, nu este constituit de forma guvernării, ci de faptul dacă într-o țară

sau alta funcționează o piață liberă și se manifestă o extensivitate suficientă a proprietății private. Politica ar putea fi favorabilă sau defavorabilă economiei numai în măsura în care intervine în mecanismele pieței și în regimul proprietății. Pentru unii economiști, un anumit nivel al intervenției statului ar fi strict necesar, în timp ce, din punctul de vedere al altora, orice implicare a statului în spațiul economic nu poate fi decât dezastruoasă. În realitate, **statul intervine oricum în economie**, condiționând, parțial cel puțin, nivelul și calitatea consumului. Sub aspect practic, factorul politic luat cel mai adesea în considerație de către economiști este **stabilitatea**. Ce înseamnă aceasta? Se pretinde, însă, că un exces de rigiditate a structurii politice duce la degradarea capacității economiei de adaptare la circumstanțe. Care ar putea fi adevărul, în privința raporturilor dinamice politico-economice? Să facem pentru moment abstracție de regimul politic, socotind totuși că acesta nu este, prin sine, total defavorabil unei funcționări adecvate – eventual, cu totul libere – a pieții.

Transmiterea efectelor între două sisteme în interacțiune, de orice fel ar fi ele, este o **problemă de rezonanță**. Cutremurele cu epicentral în zona Vrancea fac să se prăbușească prevalent

blocuri de zece etaje, menajând atât clădirile mai joase, cât și cele mai înalte. Vibrațiile, pornind din respectul epicentru, care au amplitudinea maximă și deci poartă principala cantitate de energie au frecvența obișnuită de o perioadă pe secundă; aceasta este și frecvența medie de vibrație a blocurilor de zece etaje. Cutremurele din Mexic, având frecvența undelor scoarței terestre mult mai înaltă, produc distrugerii clădirilor joase. Ce tip de seisme politice sunt resimțite mai grav de economie și care sunt cele suportate mai ușor?

Problemele de calcul, în ceea ce privește **acțiunea politică în economie**, nu sunt dificile. Un efect imediat poate fi resimțit oricând de către populație și de către agenții economici dacă lucrul este dorit; efectul poate fi favorabil celor interesați sau defavorabil, în ambele cazuri fiind vorba fie de o aparență, fie de o realitate de fond. Intervențiile politice care conduc la efecte economico-financiare imediate sunt: reducerea sau creșterea impozitelor sau taxelor, fixarea prețurilor ori liberalizarea acestora, stabilirea unui nivel minim al salariilor și altele. Eventual poate fi vorba de o naționalizare brutală. Efectele se constată rapid, dar, în același timp, constituie baza unor influențe de foarte lungă durată și uneori în totală discordanță cu acele rezultate obținute imediat, în urma noilor măsuri. Desigur, **modificări economice** se pot produce drept **consecință a unor acțiuni pur politice** – încheierea unei alianțe sau a unui acord, ori denunțarea unor astfel de contracte, încheierea unei păci, sau declanșarea unui război. În toate aceste cazuri schimbările economice sunt de obicei rapide, neînsemnând însă că nu se instaură și procese de durată, ca restructurarea a câmpului relațiilor în economie.

Care este dinamica obișnuită a conexiunilor politico-economice? Pe un fond nemodificat, ori în urma unor schimbări rapide, în sensul celor arătate

mai sus, este necesară declanșarea unei activități legislative care poate să își arate rezultatele în aproximativ șase luni, însă este greu să ajungă a fi completă înainte de doi ani. Instituirea mecanismelor administrative de aplicare integrală a legilor necesită intervale între șase luni și un an – toate acestea în cazul unei funcționări eficiente și fericite a sistemului statal. Adaptarea agenților economici, accesul la credite (în conformitate cu noi reglementări și noi inițiative), constituirea de spații, instalarea de echipamente de producție, formarea echipelor poate lua între câteva luni și trei-patru ani. Producerea unui profit satisfăcător poate începe la câteva luni, în cazul comerțului cu produse de utilitate cotidiană sau să necesite până la douăzeci – douăzeci și cinci de ani în cazul autostrăzilor. Efectul economic al unei inițiative de guvernare, în cazul pozitiv, precum și în cazul unei variante dezastruoase, este foarte evident la doi ani și se definitivează între patru și opt ani. Efectele tardive se întind mult dincolo de un deceniu.

În cazul **dictaturilor**, durata unei anumite politici nu poate fi definită; în cazul **democrațiilor**, o perioadă de patru ani – cât durează, în multe cazuri,

o legislatură – este scurtă dacă este vorba de o politică favorabilă economiei unei țări și este excesiv de lungă (cel puțin dublă) față de cât poate fi suportată o guvernare proastă. **Democrația este favorabilă economiei** dacă are resursele necesare pentru a menține o perioadă de cel puțin opt ani o guvernare competentă (ceea ce se întâmplă curent în cazul Statelor Unite, Japoniei, Suediei, Franței, Germaniei, Angliei și mai tuturor marilor democrații) sau are posibilitatea să elimine rapid o guvernare care comite erori (ceea ce s-a dovedit a fi, în chip curent, cazul Italiei). În ambele situații, frecvența schimbării politice, fie suficient de lentă, fie suficient de rapidă și oricum acordată necesităților economiei ajunge să o favorizeze pe ultima sau cel puțin să o menajeze. Schimbările politice necorelate economic generează instabilitatea statelor și națiunilor și declinul sigur al acestora. Oscilațiile condiției politice trebuie să fie foarte lente pe terenul unei economii solide sau aflate în progres și suficient de rapide atunci când acesta se dezintegrează.

Stabilitatea politică a incompetentei este la fel de gravă ca și fragilitatea guvernărilor fericite.

Studiu în bibliotecă

Globalizarea și interesul național al României

Prof.univ.dr. Constantin VLAD

Globalizarea reprezintă un fenomen tot mai prezent și mai cuprinzător. Ea este înainte de toate o realitate economică – iau termenul în sensul său larg –, dar se extinde cu repeziune asupra altor variate domenii ale activității umane. Uneori i se substituie ideea de interdependență. Mi se pare o simplificare; prin globalizare lumea nu este doar mai interdependentă; ea devine mai mică; ea devine mai vulnerabilă; regularitățile pe care le evidențiază evoluția ei implică un grad mai înalt de incertitudine și hazard; ca rezultat, managementul treburilor mondiale – o cerință tot mai dificil de îndeplinit.

Un distins specialist român afirma recent că principalul impuls este dat globalizării de către G 7 (sau G 8). Consider această susținere doar parțial întemeiată. În realitate, **principalii agenți ai globalizării sunt corporațiile transnaționale și o alianță sui generis a băncilor și burselor de valori**. Iar acești factori acționează într-un mediu internațional caracterizat de devenirea a ceea ce unii autori (Toffler) numesc economia suprasimbolică, precum și într-un cadru și cu mijloacele create de revoluția în informatică și în comunicații.

Într-adevăr, numărul corporațiilor transnaționale a sporit de la câteva sute în anii '70 la cea 40.000, lor adăugându-li-se peste 250.000 firme afiliate. Este de subliniat că acest număr nu spune totul despre corporațiile transnaționale; un aspect esențial este, cu deosebire în ultimii ani, fenomenul comasării unora dintre cele mai mari astfel de corporații, unii „noi născuți” ajungând la cifre astronomice privind capitalul și cifra de

afaceri. Cazul Exxon-Mobil, cu un capital de piață de 242 miliarde USD este mai mult decât relevant în acest sens.

Întotdeauna de când economia a îmbrăcat haina de marfă, **bani și capitalul** au devenit **simboluri**. Afirmarea economiei de piață în sensul modern al termenului a creat **simboluri pentru simboluri**. Banul, ca întrupare a valorii, ca mijloc de plată etc. a devenit un astfel de simbol al simbolului. El se recunoaște în noi semne – cartela magnetică, impulsul electronic etc.; capitalul – așezdrea. Iar toată economia reală, cu producția și circulația de bunuri și servicii a devenit dependentă mai mult decât oricând de acest înveliș al suprasimbolurilor. De fapt, recunoașterea de către societate a valabilității a ceea ce se întâmplă în această economie reală presupune cu necesitate înglobarea ei în acest înveliș. Reduse la simboluri, operațiunile economice se înscriu, virtual, în timp real, iar informația economică circula instantaneu pe întregul glob. Niciodată economia reală și diferitele alte forme de capital n-au fost atât de dependente de capitalul financiar – tot mai internațional ca dimensiuni și funcțiuni. La ora actuală, scria recent revista Newsweek, **„globalizarea este înainte de toate o problemă financiară, în cadrul creat de ea capitalul mișcându-se cu viteza luminii”**.

Statisticile arată că în sistemul financiar internațional se efectuează zilnic operațiuni în valoare de cea. 1.500 miliarde USD. Din acestea doar aproximativ 10 la sută reprezintă acoperirea tranzacțiilor economice propriu-zise; celelalte 90 de procente sunt jocuri de bursă, prin natura lor

speculative. Timpurile noastre sunt marcate nu numai de mari întreprinzători ca Bill Gates, dar și de mari figuri de bancheri-speculatori, gen George Sörös. Între altele, așa-numitele fonduri speculative (hedge funds) legitimează ideea și acțiunea speculativă în viața economică. Orice dezechilibru macroeconomic, orice îndepărtare de economia reală a expresiei sale valorice – de pildă, o supraevaluare a monedei – sunt „fructificate” fără întârziere de speculanți – instituții sau persoane –, având ca efect destabilizarea unor economii naționale, chiar a unor întregi zone. Tocmai în condițiile unei astfel de economii suprasimbolice a fost posibil, cu câțiva ani în urmă, ca un obscur funcționar din Singapore să falimenteze cea mai veche instituție bancară din Marea Britanie. Mai înainte de aceasta, ample acțiuni speculative contribuiseră în mod decisiv la scoaterea Marii Britanii și Italiei din „șarpele monetar” european. A urmat Mexicul, din avuția căruia, cum se exprima Claude Karnooh, speculațiile instituțiilor private, în câteva ore și cu viteza luminii (aceea a calculatoarelor), extraseră 500 miliarde dolari; pentru a avea o idee despre proporțiile acestei lovituri date economiei mexicane, menționez că în 1994 PIB acestei țări s-a ridicat la 377 miliarde dolari. A venit apoi rândul Asiei de Sud-Est, regiune unde, potrivit primului ministru al Malaesiei, Mahathir, speculatorii de valută „au sărăcit economiile pe care țările din zonă s-au străduit să le construiască de-a lungul multor decenii”. Cât de dependentă a ajuns economia mondială de factorii aleatori pe care-i introduce dominația piețelor financiare a arătat-o, de pildă, căderea

burselor din întreaga lume pe 11 septembrie 1998 ca efect al știrilor despre posibila demitere a președintelui Clinton în urma scandalului cu Monica Lewinski – de exemplu, pe Wall Street cursul acțiunilor a scăzut cu 3,17 procente, iar indicii Nikkei de la Tokyo a cunoscut cea mai mare cădere a anului: 5,11 la sută.

Nu vreau să intru într-o dezbateră abstractă despre crearea, distribuția și redistribuirea valorilor în economia suprasimbolică. Studiile specialiștilor în materie arată că, în fapt, valoarea, inclusiv adăugată, este rezultatul muncii. Intrată în mecanismele care învelesc precum o noosferă economia reală, această valoare suferă metamorfoze care, pe parcurs, o face greu de recunoscut. Dar la un capăt sau altul al lanțului de astfel de metamorfoze, valoarea apare în noi ipostaze. În valul de speculații făcute de Sörös cu dolarul american și baht-ul thailandez și alte valute din zonă, valorile au parcurs un traseu pe care erau, pe rând, recunoscute sau nu, supra și/sau subevaluate, în final având loc un transfer de valori efective din avuția țărilor în cauză către conturile câștigătorului (câștigătorilor), valori de miliarde de dolari, absolut reali și tangibili. Poate că în acest segment al economiei suprasimbolice constă una dintre marile surse de vulnerabilitate aduse de constituirea acestei economii. Cu câțiva timp în urmă, un gazetar român naiv, cred eu, ne liniștea afirmând că economia românească nu poate valora atât cât o arată indicii bursieri. Și totuși, el nu avea dreptate. Acești indici arată, într-adevăr, pentru segmentul economiei românești supus regulilor bursei și pentru toate componentele acestei economii care

intră în circuitul pieței, valoarea ce i se recunoaște și care, de atâtea ori este mult diferită – de regulă, în minus – de valoarea contabilă a unităților economice. Devine, de pildă, tot mai de notorietate faptul că, în condițiile când firma Kwaerner a achiziționat IMGB plătind 500.000 dolari și câteva miliarde lei în contul datorită acestei uzine românești, acum proprietarul norvegian „scoate” milioane de dolari din vânzarea unor bunuri aparținând fostei IMGB, fără nici o legătură cu capacitățile de producție ale acesteia, rămase intacte și puse să lucreze și să producă profit pentru noul proprietar: Casa de cultură, cămine pentru nefamiliști etc. Numărul din septembrie 1998 al publicației „Center European Economic Review” semnala faptul că acțiunile românești aveau cel mai scăzut preț din toate țările Europei Centrale și de Răsărit, ceea ce le face – sau le va face – atractive pentru investitorii străini – citește: vor fi achiziționate pe mai nimic, ceea ce semnifică, în fapt, un transfer de avuție națională către proprietari, fără ca societatea românească să primească contravaloarea efortului de creare a bunurilor scoase acum la vânzare.

Desigur, cauzele acestei stări de lucruri sunt numeroase și complexe și nu-mi propun aici nici măcar să le evoc. Subliniez însă că până în prezent, **tranziția în România a dus la o dramatică devalorizare a avuției naționale a țării**. Aceasta reflectă, între altele, impactul nu numai dureros, ci pur și simplu dezastruos pe care contactul real și brutal al unei economii în tranziție cu rigorile pieței îl poate provoca în condițiile globalizării.

(Va urma)

Nu era, pentru cei ce-l cunoșteam pe Dan Zamfirescu, încă din anii '60, un secret feroce pe care o dovedea pentru personalitatea celui care, în acele vremi, nu era doar interzis, ci reprezenta un adevărat contramodel, unul din personajele negative ale istoriei noastre. Dacă am spune că cerceta viața și opera celui despre care nu se scria, ci doar se vorbea, am spune prea puțin și ne-am situat pe tărâmul locurilor comune. Pentru că Dan Zamfirescu se identifica pur și simplu cu cel care îi era un model și despre a cărui doctrină etnicistă, de evidențiere a valorilor ortodoxiei românești, vorbea cu patos și fără nici o teamă de consecințele gesturilor sale temerare. Toată această devoțiune se răsfrânge în paginile postfeței care însoțește ultimul curs universitar stenografiat al lui Nae Ionescu, postfață care echivalează cu un adevărat studiu de sine-stătător.

Cursul intitulat de editori **Tratat de metafizică*** reprezintă ultimul curs stenografiat al lui Nae Ionescu, deoarece din cel din urmă – un curs de **Logică** – așa cum arată Marin Diaconu, s-au păstrat notele de la 6 prelegeri ținute între 28 februarie – 1 aprilie 1938. Note aflate în acest volum și care au fost comunicate editorilor de Mircea Handoca. La rândul său, acesta le-a primit de la Mircea Eliade. Avem în consecință, în recentul volum apărut la Editura „Roza Vânturilor”, într-o formă sau alta, ultimele expresii ale gândirii lui Nae Ionescu.

Bineînțeles, cursul de metafizică este cel care se pretează unei analize, deoarece el ne-a parvenit, pe cale stenografiată, editorii având posibilitatea să-l confrunte cu însemnările de la curs, păstrate de Nestor Ignat.

Trebuie să spunem că e un curs reprezentativ pentru stilul universitar al lui Nae Ionescu și pentru gândirea sa. Când spun stil universitar nu mă gândesc doar la formulele uzuale de adresare, deși după cum vom vedea, ele nu sunt locuri comune, ci reprezintă una din modalitățile folosite de Nae Ionescu pentru a implica auditoriul tânăr, pentru a-l face părtaș întrebărilor profesorului, care le spusese în lecția de deschidere a **Cursului de Metafizică** din 1928-1929: „**Un curs de filosofie trebuie să fie gândire în veșnică mișcare** și că „**un curs de lămurire pentru profesor, noi învățăm împreună cu dumneavoastră**”. Ca, după câteva paragrafe, Nae Ionescu să stabilească diferența dintre un manual și un curs vorbit. „*Din punct de vedere tehnic, întotdeauna un manual este superior unui curs, pentru că într-un manual problemele sunt bine precizate, exprimarea și formularea lor este întotdeauna mai mult sau mai puțin definitivă. Într-un curs vorbit, toate aceste avantaje dispar, pentru că să faci, însă, loc unui alt avantaj, anume puterea de sugestie pe care poate să o exercite gândirea vie, gândirea continuă în transformare, asupra minții ascultătorilor*”.

Ca profesiune de credință, justificatoare a faptului că, spre deosebire de ceilalți colegi mai vârstnici de la disciplinele filosofice, care prezentau sau citeau cursuri (așa cum spune și Mircea Eliade, în amintirile sale), rândurile de mai sus explică, celor de astăzi, sursele fascinației pe care

o avea asupra auditoriului – studenții și nu numai – lecțiile lui Nae Ionescu.

Tinerii erau implicați în actul de gândire sinuos al celui care își începe cursul cu o „spovedanie”, „mărturisind”. Tinerii în general refractari la ceea ce este „perfect”, „desăvârșit”, aflau în Nae Ionescu nu pe profesorul care le dă definiții, ci pe cel care gândește împreună cu ei, care se îndoieste de adevărurile de până atunci, care pune sub semnul întrebării ceea ce a fost, care „descoperă”, pe măsură ce lecția înaintează, sub o formă colocvială. Pentru el, ceea ce era „perfect” însemna nu numai „gata făcut”, dar „prea făcut” (...). „*Și ceea ce este prea făcut, ceea ce este răsfăcut, la aceasta nu se mai poate adăuga nimic, e ceva perfect închis, fără nici o altă posibilitate de dezvoltare*”. Aș spune că între profesorul Nae

trecut”. „*Dar, vă rog, unde vedeți dumneavoastră*” sau „*vă întreb eu*”. Două lecții mai târziu, formula, practic, se repetă: „*Am stabilit împreună în lecția noastră trecută*”. Între aceste două lecții o formulă asemănătoare: „*Dacă îmi amintesc, izbutisem să încadrăm problema aceasta*”. Nu o dată, apar sintagme precum „*știți și dumneavoastră*”, „*cum știți dumneavoastră*”, care atestă o încercare de a flata auditoriul aflat la începutul studiilor filosofice și, în același timp, de a-l face să-l urmărească, deoarece profesorul promitea să facă o „mărturisire”, o „spovedanie”. În același timp, Nae Ionescu își apropia tinerii auditori prin războiul declarat soluțiilor definitive, absolute. Pentru el, „*istoria filosofiei înseamnă incapacitatea filosofilor de a ajunge la soluții definitive*”; „*Dacă s-ar ajunge la soluții definitive, ar*

situa tot timpul în registru savant, ci dimpotrivă, se aflau la îndemâna oricui. S-a vorbit de exemple frivole – din viața de fiecare zi. Acesta din lecția despre **Libertate** mi se pare concludent. „*Astfel, dumneavoastră aveți pe acasă un câine sau o pisică; și o învățați pe pisica asta să nu-și facă nevoile pe covor, ci să și le facă afară. Ce înseamnă aceasta?*”

Citind acest curs, tânărul de astăzi își va da seama care au fost procedeele prin care Nae Ionescu i-a apropiat și i-a fascinat pe tinerii de ieri, pentru că este evident, bineînțeles nu numai din acest curs, că această „diferență specifică” a lecțiilor lui Nae Ionescu era studiată în așa fel încât aparițiile sale să-l singularizeze, să-i confere un statut de unicatate printre colegii săi, să-l facă să fie un adevărat „antiuniversitar” în sensul care se dădea atunci acestui

regizoarei Jeni Acterian, pe acea vreme studentă la cursul lui Nae Ionescu, o însemnare din care reținem: „*Jeri, m-a indus, pentru a nu știu câta oară, în eroare. Aveam impresia că a redevenit serios și că face metafizică, nu politică*”. Editorii o citează pe Jeni Acterian, acolo unde ar fi trebuit să se afle lecția XII – Spațiul – care nu a fost stenografiată „probabil și din cauza dificultății ei”: Jeni Acterian vorbește chiar de faptul că profesorul „*spunea greu, se căznea, se vedea că are el ceva în cap, dar îi era greu să exprime, să explice în cuvinte*”.

Într-altă lecție, își cerea scuze pentru „indispoziția” lui „momentană”. Este evidentă o stare de nervozitate, de oboseală care poate fi pusă fie pe seama bolii de inimă ce-și arăta semnele, fie pe seama conjuncturii social-politice din ce în ce mai tulburi.

Dar ceea ce putem reține este o evidentă prezență a ideologiei de extremă dreaptă în acest curs al lui Nae Ionescu. Nu mai este acum nici un dubiu că profesorul devenise un propagator al ideilor de extremă dreaptă, pe care le insera în cursul lui. În momentul în care ținea aceste lecții, ziarul „Cuvântul” era interzis. Lecțiile universitare deveniseră, în afara câtorva foarte puține prezențe publicistice, calea prin care Nae Ionescu dădea o interpretare filosofică ideilor extremei drepte românești și le înscrisa în registrul metafizic. Cel care va scrie o istorie a ideologiei extremei drepte românești nu va mai putea face abstracție de acest curs prin care Nae Ionescu, uneori pornind de la evenimente imediate, alteori exemplificând unele din părerile sale, a devenit teoreticianul și propagatorul lor. Și nu era un profesor printre alții, ci profesorul care în acest moment, după cinsprezece ani și mai bine de învățământ, se bucura de o influență demnă de invidiat în rândurile tineretului. De aceea, cursul de metafizică nu aparține doar unui domeniu limitat al filosofiei, ci își răsfrânge semnificațiile asupra structurilor politice și intelectuale din România acelei vremi. Este curs universitar angajat politic, revelator pentru înregistrarea lui Nae Ionescu în desfășurarea ideilor de extremă dreaptă, curs fără de care nu-l vom putea înțelege nici pe filosof, nici pe ideolog.

*Curs inedit, stenografiat și transcris de Dumitru Neacșu, ediție îngrijită de Marin Diaconu și Dan Zamfirescu, Cuvânt înainte și postfață de Dan Zamfirescu.

Însemnările inedite despre curs și o mărturie de Nestor Ignat și un document inedit prezentat de Octavian Ghiță.

Universitarul NAE IONESCU

Valeriu RÂPEANU

Ionescu și profesorul său, Nicolae Iorga, erau asemănări structurale și deosebiri esențiale. Nici unul, nici altul nu-și citeau cursurile, ci le prezentau oral. Nici unul, nici altul nu comunicau doar date, nume, fapte, ci împărtășeau, așa cum lui Nicolae Iorga îi plăcea să spună: „o experiență”; nici unul, nici altul nu mergeau pe drumurile dinainte trasate. Și unul, și altul chemau auditoriul să judece. Dar pe când Nicolae Iorga transmitea lucruri încărcate de erudiție, de fapte aduse din toate domeniile cunoașterii, Nae Ionescu era un antierudit. Într-un curs, cum este și acesta, dacă sunt citate două-trei nume, se fac referiri vagi la ceea ce s-a spus înainte. Mai ales cursurile din ultimul deceniu al activității profesionale a lui Nicolae Iorga sunt tangente cu cele ale lui Nae Ionescu, atunci când fiecare insistă asupra „experienței” lor.

Dar, cel care trăise fascinat în tinerete de „învățătura” lui Nicolae Iorga, cred că învățase și altceva, adică să nu-și copleșească auditoriul, să nu-l „tirânizeze”, ca să folosim o expresie a lui George Călinescu, prin uriașă revărsare de fapte, prin răsfrirarea nestăvilă a gândului în toate direcțiile cunoașterii, ci să și-l apropie, să-l solidarizeze în drumul spre adevăr. De aceea, cursul de metafizică recent editat abundă în formule, „*încercând să atace împreună cu dumneavoastră*”, „*voi dezbat cu dumneavoastră*”, când „*eu încerc deci să dezbat cu dumneavoastră*”, „*am stabilit împreună rândul*

trebuie să avem nu istoria filosofiei, ci istoria erorilor filosofilor”. De aceea, studenții erau invitați să participe nu la cursuri docte, ci la „*exerciții lirice de un caracter eminent subiectiv*”. Ca în aceeași lecție să revină către sfârșit: „*când eu încerc deci să dezbat cu dumneavoastră probleme de metafizică, evident, fac o mărturisire de credință, evident, fac o spovedanie*”.

Mai târziu, spune: „*Eu plec întotdeauna de la fapte – nici de la idei, nici de la teorii. Și teoriile pot să fie fapte; și ideile pot să fie fapte. Dar ceea ce mă interesează pe mine este faptul ca atare, de orice natură, de orice categorie ar fi*”.

Cei din sală aveau sentimentul că în față lor nu era profesorul care înfățișa adevăruri culese din cărți, care sistematiza concepțiile altora, care înfățișa rodul meditațiilor sale sublimat în construcții cu caracter definitiv. Dimpotrivă, ei ascultau o spovedanie, o mărturisire a unui gânditor, ale cărui exemple nu se

cuvânt. De la formulele stilistice de adresare până la principiile care proclamau relativitatea adevărurilor, a faptului că soluțiile sunt „trecătoare”, până la exemplele aduse și de aici la dezinvoltura cu care înlătura ceea ce era considerat definitiv, imuabil, totul concușea la crearea unei stări de spirit. Fără îndoială, nu putem intra în analiza modalităților sale specifice de a înțelege metafizica. Un studiu al tuturor cursurilor sale, ca și al celor care atunci predau aceleași cursuri, vor scoate în evidență locul său pe acest tărâm.

Deocamdată, vom semna o caracteristică evidentă și revelatoare a acestui curs.

Cum am spus, ediția recent apărută este un model de ediție critică întocmită cu o maximă rigoare și care nu cludează nici un aspect al gândirii și prezenței universitare a acestei controversate personalități. La un moment dat (p. 133), se citează din **Jurnalul**

REVISTA

**OPINIA
națională**

Director:
Prof.univ.dr.
Aurelian BONDREA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4, Telefon: 330.40.40/interior182
Revista **OPINIA NAȚIONALĂ** este înregistrată la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
la nr. 24.000/7.090.672 din 3 septembrie 1997.

Revista se poate procura prin abonament la toate oficiile poștale din țară. În Catalogul RODIPET, revista se regăsește la poziția 2.256.

Costul unui abonament trimestrial este de 8.400 lei. De asemenea, solicitări de abonamente se pot adresa redacției, cu plata prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Măine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972-B.C.R.-S.M.B.

Machetarea computerizată și tiparul executate de
LABORATORUL DE TEHNOREDACTARE ȘI
TIPOGRAFIA
FUNDAȚIEI „ROMÂNIA DE MĂINE”